

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar

2 §

Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska minst innehålla följande uppgifter:

1. kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet,
2. kommunens planerade insatser för att uppnå uppsatta mål, och
3. hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

Uppgifterna ska särskilt grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, av efterfrågan på bostäder, bostadsbehovet för särskilda grupper och marknadsförutsättningar.

Socialnämnden ska medverka i planeringen av bostadsförsörjningen och tillföra kunskaper och erfarenheter om levnadsförhållandena i kommunen.

I 2 § har införts ett nytt *tredje stycke*. Den nya bestämmelsen införs för att göra det tydligt att socialnämnden ska medverka i planeringen av bostadsförsörjningen och tillföra kunskaper och erfarenheter om levnadsförhållandena i kommunen. Socialnämndens uppgifter i planeringen av bostadsförsörjningen framgår sedan tidigare av socialtjänstlagen (2001:453). Enligt 3 kap. 1 § socialtjänstlagen hör det till socialnämndens uppgifter bland annat att göra sig väl

förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen, medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen. Av 2 § samma kapitel framgår vidare att socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen ska bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.5.

7 §

Kommunen ska erbjuda aktuell och lättillgänglig information om nuvarande och planerat utbud av bostäder i kommunens olika delar, särskilt i fråga om bostäder med god tillgänglighet för personer med nedsatt funktionsförmåga och boendeformer som riktar sig till särskilda grupper.

Om det behövs för att främja bostadsförsörjningen ska en kommun anordna bostadsförmedling. Om två eller flera kommuner behöver gemensam bostadsförmedling, ska dessa kommuner anordna sådan bostadsförmedling.

Regeringen får förelägga en kommun att anordna kommunal bostadsförmedling enligt *andra stycket*.

I 7 § har införts ett nytt *första stycke*. Genom bestämmelsen införs en skyldighet för kommunen att informera om nuvarande och planerat utbud av bostäder i kommunens olika delar. Kommunen ska särskilt informera om var det finns bostäder med god tillgänglighet för personer med nedsatt rörlighet och vart man kan vända sig för att få tag i en sådan bostad. Kommunen ska också särskilt informera om boendeformer som riktar sig till olika grupper, såsom äldre, studenter och ungdomar.

I kommunens information bör ingå kontaktuppgifter till berörda fastighetsägare, boendeföreningar och intresseorganisationer. Bestämmelsen innebär inte att lediga lägenheter måste annonseras på kommunens webbplats, men det bör finnas information om utbudet av bostäder i olika delar av kommunen, till exempel trygghetsbostäder, och vart man kan vända sig för att anmäla intresse.

På grund av det nya första stycket har hänvisningen i *tredje stycket* ändrats till att avse andra stycket.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.3.3.

8.2 Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

8 kap.

2 §

Om inte annat följer av detta kapitel eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 § ska kraven i 1 § uppfyllas på så sätt att de,

1. vid nybyggnad uppfylls för hela byggnaden,
2. vid ombyggnad uppfylls för hela byggnaden eller, om detta inte är rimligt, den betydande och avgränsbara del av byggnaden som påtagligt förnyas genom ombyggnaden, och
3. vid annan ändring av en byggnad än ombyggnad uppfylls i fråga om ändringen.

När det gäller kravet i 1 § 3 ska hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av

- a) lokaler dit allmänheten har tillträde,
- b) *entréer och trapphus i flerbostadshus*

trots första stycket alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa.

I paragrafens *andra stycke* har genom *punkten b* införts en ny bestämmelse som innebär att kravet i plan- och bygglagen (2010:900), PBL, på att avhjälpa hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av lokaler dit allmänheten har tillträde utsträcks till att omfatta även krav på att avhjälpa hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av entréer och trapphus i flerbostadshus. *Andra stycket* har också ändrats redaktionellt genom att punkterna *a* och *b* har införts.

Sedan flera år finns ett lagkrav att fastighetsägare och näringsidkare ska undanröja enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser. Av 8 kap. 1 § 3 PBL framgår att en byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. I 2 §

samma kapitel stadgas att när det gäller detta krav ska hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av lokaler dit allmänheten har tillträde alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpas. Ett hinder mot tillgänglighet eller användbarhet ska också alltid avhjälpas, under dessa förutsättningar, om hindret finns på en allmän plats. Detta framgår av 12 § andra stycket samma kapitel. Enligt 16 kap. 3 § PBL får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om att vissa slags hinder mot tillgänglighet eller användbarhet vid tillämpningen av 8 kap. 2 eller 12 § ska anses vara enkla att avhjälpas. Boverket har med stöd av 10 kap. 2 och 10 §§ plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, meddelat föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser (BFS 2011:13).

Den nya bestämmelsen innebär att ägare av flerbostadshus ska vara skyldiga att ta bort sådana hinder i eller i anslutning till entréer och trapphus som är enkla och mindre kostsamma att avhjälpas. Det kan till exempel handla om mindre nivåskillnader, dörrmattor och skrapgaller som är tunga att passera eller som medför risk att snubbla, avsaknad av handledare eller kontrastmarkeringar eller bristfällig belysning i anslutning till entrén. Vilka hinder som ska anses vara enkla att avhjälpas får utvecklas av Boverket i föreskrifter genom bemyndigandet i 16 kap. 3 § PBL och 10 kap. 2 § PBF.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.1.3.

8.3 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (2013:922) om stöd till kommuner för inventering av den fysiska tillgängligheten i flerbostadshusbeståndet

Enligt 1 § förordningen (2013:922) om stöd till kommuner för inventering av den fysiska tillgängligheten i flerbostadshusbeståndet får stöd ges till en kommun som under åren 2014–2015 genomför sådana inventeringar. Utredningen föreslår att stödet förlängs till och med år 2020. Dessutom föreslår utredningen vissa förändringar i sak genom ändringar i 1 och 2 §§.

1 §

Enligt denna förordning får statligt stöd, i mån av tillgång på medel, ges till kommuner för inventeringar av den fysiska tillgängligheten i flerbostadshusbeståndet i kommunen. Stödet får ges till en kommun som under åren 2016–2020 genomför sådana inventeringar. *Kommunen ska erbjuda fastighetsägarna att delta i kommunens inventering.*

Ändringen innebär att stödet förlängs och ges till en kommun som under åren 2016–2020 genomför inventeringar av den fysiska tillgängligheten i flerbostadshusbeståndet i kommunen.

I paragrafen har vidare gjorts ett tillägg som innebär att kommunen ska erbjuda fastighetsägarna i kommunen att delta i kommunens inventering. Erbjudandet ska omfatta alla fastighetsägare av flerbostadshus oavsett ägarkategori och upplåtelseform. Detta är viktigt av flera skäl. Det kan behövas en övergripande inventering av flerbostadshusen som underlag för konkreta åtgärdsplaner och det är en rättvisefråga att alla fastighetsägare ska kunna ha möjlighet att delta. Mot bakgrund av att statligt stöd till installation av hiss enligt utredningens förslag bara ska lämnas till fastigheter i områden som kommunen har prioriterat utifrån en genomförd tillgänglighetsinventering är det dessutom angeläget ur ett EU-rättsligt perspektiv att kommunen inte tillåts främja det egna bostadsföretaget. Detta innebär dock inte att kommunen måste tillskriva varje enskild fastighetsägare eller att alla fastighetsägare i kommunen måste delta, men kommunen ska genom en öppen inbjudan till alla ägare av flerbostadshus i kommunen, erbjuda dessa att delta i kommunens inventering. Den öppna inbjudan kan publiceras genom till exempel annonsering i lokalpress.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.1.1.

2 §

Stödet ska uppgå till den beräknade kostnaden för inventeringen. *Därutöver får stödet även omfatta kostnader för kommunen för att ta fram förslag till åtgärder i enskilda fastigheter samt kommunala åtgärdsprogram.* Nivån på stödet ska anpassas till omfattningen av

inventeringen. Stödet får dock inte överstiga 500 000 kronor per stödmottagare.

Ändringen innebär att stöd även kan lämnas till kostnader för kommunen för att ta fram förslag till åtgärder i enskilda fastigheter och kommunala åtgärdsprogram, förutsatt att dessa tas fram i samband med kommunens inventering och att de sammanlagda kostnaderna ryms inom maximalt stödbelopp.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.1.1.

4 §

En ansökan om stöd ska ha kommit in till Boverket senast den 1 augusti 2020.

Ändringen föranleds av att stödet förlängs.

6 §

Den första utbetalningen av stödet görs med 75 procent av det beslutade stödet till stödmottagaren i samband med att beslut om stöd har fattats av Boverket. Den slutliga utbetalningen görs på begäran av stödmottagaren och efter det att redovisning enligt 7 § har inkommit till Boverket. En sådan begäran ska ha kommit in till Boverket senast den 1 november 2020.

Ändringen föranleds av att stödet förlängs.

8 §

Boverket ska följa upp och utvärdera stödmottagarnas inventering. Boverket ska senast den 30 juni 2021 redovisa detta i en rapport till regeringen.

Ändringen föranleds av att stödet förlängs.

8.4 Förslaget till förordning om investeringsstöd till trygghetsbostäder

Förordningen är ny. Den innehåller förslag till bestämmelser om statligt stöd (investeringsstöd) till trygghetsbostäder. Flera av bestämmelserna motsvarar bestämmelser i förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldreboendebostäder m.m. Den förordningen omfattar investeringsstöd till ny- eller ombyggnad av bostäder som utgör sådana särskilda boendeformer som avses i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) och trygghetsbostäder enligt 2 § förordningen samt gäller för projekt som påbörjats senast den 31 december 2014 och färdigställs inom två år från dagen för projektets påbörjande. Stödet enligt den förordningen håller på att avvecklas.

Förslaget om nytt investeringsstöd, som omfattar stöd till enbart trygghetsbostäder och inte särskilda boendeformer, behandlas i avsnitt 3.2.1.

Syfte och definitioner

1 §

Statligt stöd enligt denna förordning får, i mån av tillgång på medel, lämnas till investeringar för anordnande av sådana trygghetsbostäder som avses i 2 § (investeringsstöd). Stödet får lämnas till fastighetsägare och tomträttshavare.

I förordningen finns bestämmelser om investeringsstöd till trygghetsbostäder. För att stöd ska kunna lämnas måste bostäderna uppfylla definitionen av trygghetsbostäder i 2 §.

2 §

I denna förordning avses med

Anordnande: Ny- eller ombyggnad.

Trygghetsbostäder: Bostäder där det finns personal dagligen som på olika sätt kan stödja de boende under vissa angivna tider. Bostäderna är hyresrätt eller kooperativ hyresrätt som innehas av

– en person som har fyllt 70 år,

– makar, sambor eller syskon, där minst en har fyllt 70 år, eller
– efterlevande make, sambo eller syskon som vid dödsfallet sammanbodde med den avlidne i trygghetsbostaden.

Bostäder: Bostadslägenheter och utrymmen för de boendes måltider, samvaro, hobby och rekreation.

Nybyggnad: Uppförande av hus och tillbyggnad av hus som innebär nytillskott av trygghetsbostäder.

Ombyggnad: Nyinvesteringar i eller i anslutning till hus, som utan att vara nybyggnad, innebär

– nytillskott av trygghetsbostäder, eller
– förbättringar av utrymmen för de boendes måltider, samvaro, hobby och rekreation i anslutning till ny- eller ombyggnad av bostadslägenheter.

I 2 § förklaras innebörden av begreppen anordnande, trygghetsbostäder, bostäder, nybyggnad och ombyggnad.

Det finns ingen vedertagen definition av boendeformen trygghetsbostäder och utformningen av trygghetsbostäder kan därför variera. För trygghetsbostäder som har byggts med hjälp av investeringsstöd enligt förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldreboende m.m. finns dock vissa villkor som ska vara uppfyllda.

Förslaget till definition av trygghetsbostäder överensstämmer med definitionen i 2 § förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldreboende m.m. med den skillnaden att förslaget föreslås omfatta enbart hyresrätter och kooperativa hyresrätter. Definitionen i tidigare stöd omfattade även bostadsrätter.

I förslagets 2 § definieras trygghetsbostäder på följande sätt. Trygghetsbostäder är bostäder där det finns personal dagligen som på olika sätt kan stödja de boende under vissa angivna tider. Bostäderna är hyresrätt eller kooperativ hyresrätt som innehas av en person som har fyllt 70 år. För makar, sambor eller syskon, räcker det att minst en person har fyllt 70 år. För efterlevande make, sambo eller syskon som vid dödsfallet sammanbodde med den avlidne ställs inte krav på att den efterlevande ska uppfylla ålderskravet. Med bostäder avses här bostadslägenheter och utrymmen för de boendes måltider, samvaro, hobby och rekreation. Trygghetsbostäderna måste således innehålla gemensamma utrymmen för de boendes måltider, samvaro, hobby och rekreation.

När det gäller kravet på personal i trygghetsbostäderna så ska det finnas personal dagligen, dvs. alla dagar i veckan, inklusive lördag och söndag, som på olika sätt kan stödja de boende under vissa angivna tider. Behovet av personal och vilken sorts stöd personalen ska ge kan se olika ut i trygghetsbostäderna och förutsättningarna kan skifta. Därför finns ingen närmare precisering i 2 § på vilket sätt personalen ska stödja de boende och under hur många timmar varje dag. Det blir ytterst en fråga för länsstyrelsen att bedöma i varje enskilt fall. Den sökande ska i sin ansökan om stöd visa hur personal ska tillhandahållas och finansieras.

Med nybyggnad avses uppförande av hus och tillbyggnad av hus som innebär nytillskott av trygghetsbostäder.

Med ombyggnad avses nyinvesteringar i eller i anslutning till hus, som utan att vara nybyggnad, innebär nytillskott av trygghetsbostäder, eller förbättringar av utrymmen för de boendes måltider, samvaro, hobby och rekreation i anslutning till ny- eller ombyggnad av bostadslägenheter. Det ska således vara fråga om nyinvesteringar i eller i anslutning till hus, och av detta följer att stöd inte ges till underhållsåtgärder. Gränsdragningen mellan investering och underhåll är dock inte självklar. Det finns många definitioner på underhåll men det vanligaste är att underhåll är åtgärder som syftar till att vidmakthålla byggnaders värde, tekniska funktion och skick. Som skatterättslig definition på underhåll brukar anges åtgärder som erfarenhetsmässigt måste vidtas med en byggnad någon eller några gånger under byggnadens livslängd för att den ska bevaras eller återställas i sitt ursprungliga fysiska skick.

En förutsättning för att stöd ska kunna lämnas vid såväl ny- som ombyggnad är också att det blir nytillskott av trygghetsbostäder. En ombyggnad av befintliga trygghetsbostäder, som inte innebär ett nytillskott, är inte stödberättigad. Om särskilda boendeformer enligt 5 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453), till exempel vård- och omsorgsboenden och servicelägenheter, byggs om till trygghetsbostäder, så blir det ett nytillskott av trygghetsbostäder och är därmed stödberättigat. För att stöd ska kunna ges till gemensamhetsutrymmen krävs samtidigt att bostadslägenheter byggs eller byggs om och att det blir ett nytillskott av trygghetsbostäder. Stöd ges inte för enbart förbättring eller ombyggnad av gemensamhetsutrymmen.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.1.

Förutsättningar för investeringsstöd

3 §

Investeringsstöd får lämnas om ett byggnadsprojekt påbörjas under perioden 1 januari 2017–31 december 2021 och färdigställs inom två år från dagen för påbörjandet.

Ett byggnadsprojekt måste påbörjas under tidsperioden den 1 januari 2017 till och med den 31 december 2021 samt färdigställas inom två år från dagen för påbörjandet. Enligt 21 § får Boverket bemyndigande att meddela föreskrifter om när en ny- eller ombyggnad ska anses påbörjad och färdigställd.

4 §

Ett byggnadsprojekt ska uppfylla de krav för permanentbostäder som följer av 8 kap. plan- och bygglagen (2010:900). När det gäller ombyggnad ska dessutom bostaden efter ombyggnaden i dess helhet uppfylla lägsta godtagbara standard enligt bestämmelserna om bostadslägenhet i 12 kap. 18 a § sjätte och sjunde styckena jordabalken.

I fråga om nybyggnad ska dessutom bostadslägenhetens hygienrum och sovrum utformas med en utökad tillgänglighet.

Byggnadsprojektet ska uppfylla de krav för permanentbostäder som följer av 8 kap. plan- och bygglagen (2010:900). Vid en ombyggnad ska dessutom bostaden efter ombyggnaden i dess helhet uppfylla lägsta godtagbara standard enligt bestämmelserna om bostadslägenhet i 12 kap. 18 a § sjätte och sjunde styckena jordabalken (hyreslagen). Dessa bestämmelser motsvarar 5 § första stycket i förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldre bostäder m.m.

I *andra* stycket anges att i fråga om nybyggnad ska dessutom bostadslägenhetens hygienrum och sovrum utformas med en utökad tillgänglighet. Denna bestämmelse innebär en förändring i förhållande till tidigare investeringsstöd, där det vid ny- och ombyggnad i princip ställdes krav på utökad tillgänglighet (höjd nivå enligt Svensk standard SS 91 42 21) vid utformningen av trygghetsbostäder. Enligt praxis från Boverket kunde avsteg medges i

ombyggnadsärenden om till exempel planlösningen skulle bli avsevärt försämrade eller om den utökade tillgängligheten krävde kostsamma åtgärder. Enligt utredningen bör trygghetsbostäder vara planerade så att det är möjligt att bo kvar om man får en funktionsnedsättning som kräver hjälpmedel för förflyttning. Det är därför viktigt att bostaden genom sin utformning underlättar för den enskilda att använda moderna hjälpmedel och för personalen att med effektiva metoder och moderna hjälpmedel utföra sitt arbete. Men det är, enligt utredningens mening, framförallt hygienrum och sovrum som bör vara planerade så att den boende har möjlighet att bo kvar om han eller hon får en funktionsnedsättning som kräver hjälpmedel för förflyttning eller hjälp från hemtjänst- eller sjukvårdande personal. Bostadslägenhetens sovrum och hygienrum ska därför utformas med en utökad tillgänglighet och större mått än normalnivån användas. Mått som är lämpliga finns i SS 91 42 21 (höjd nivå). När det gäller ombyggnad måste det, enligt utredningen, finnas möjlighet till viss anpassning efter förutsättningarna och därför bör det räcka med att kraven enligt bygglagstiftningen och hyreslagen följs. Bidragsbeloppet är också lägre för ombyggnad.

Enligt 21 § Boverket bemyndigande att meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av andra stycket i 4 §.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.1.

5 §

För byggnadsprojekt som innefattar bygglovspliktiga arbeten ska det finnas ett bygglov som vunnit laga kraft.

Bestämmelsen motsvarar 6 § förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldre bostäder m.m. med det tillägget att bygglovet ska ha vunnit laga kraft.

6 §

Om det finns särskilda skäl, får länsstyrelsen i enskilda fall medge undantag från kravet i 2 § att innehavaren av bostadslägenheten ska ha fyllt 70 år. Innehavaren måste dock ha fyllt 65 år.

Om det finns särskilda skäl, får länsstyrelsen i enskilda fall medge undantag från kravet på att innehavaren av bostadslägenheten ska ha fyllt 70 år. Ett sådant exempel kan vara om det på en enskild lokal bostadsmarknad finns ett överskott på trygghetsbostäder och en efterfrågan från personer mellan 65 och 69 år. Länsstyrelsen får medge undantag från ålderskravet enbart i de fall innehavaren har fyllt 65 år. När det gäller makar, sambor eller syskon gäller liksom tidigare att det räcker att en av dem uppfyller ålderskravet.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.1.

7 §

En stödmottagare ska förbinda sig att under en period om minst tio år, räknat från beslutet om utbetalning av stöd,

– använda de bostäder som stödet avser för de ändamål och i enlighet med de villkor som förutsattes när stödet beviljades,

– inte överlåta det eller de hus som innehåller bostäderna till någon som avser att använda bostäderna för annat ändamål eller med andra villkor än de som förutsattes när stödet beviljades.

En mottagare av stödet ska förbinda sig att under minst tio år, räknat från beslutet om utbetalning, använda trygghetsbostäderna för de ändamål och i enlighet med de villkor som förutsattes när stödet beviljades. Detta innebär att trygghetsbostäderna ska användas som trygghetsbostäder, så som de är definierade i 2 §, under denna tid. Bostäderna får till exempel inte hyras ut till personer som inte fyllt 70 år. För make, sambo eller syskon räcker det att en av dem har fyllt 70 år. Det ska också finnas personal som dagligen på olika sätt kan stödja de boende samt gemensamhetsutrymmen. Stödmottagaren ska också förbinda sig att inte överlåta huset eller husen med trygghetsbostäder till någon som avser att använda trygghetsbostäderna på annat sätt än som trygghetsbostäder enligt definitionen i 2 §, till exempel som studentbostäder. Mottagaren av stödet ska i ansökningarna om stöd och utbetalning förbinda sig att följa dessa villkor under minst tio år räknat från dagen för beslutet om utbetalning. Om villkoren inte följs blir stödmottagaren återbetalningsskyldig för hela det utbetalda stödet, se 16 §.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.1.

8 §

Stöd får inte lämnas till företag i svårigheter som begreppet definieras i punkt 20 i Europeiska kommissionens meddelande om riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av icke-finansiella företag i svårigheter.

Stöd får inte lämnas eller betalas ut till företag i svårigheter enligt riktlinjer som Europeiska kommissionen antagit den 9 juli 2014. I riktlinjerna fastställs villkoren för beviljande av stöd till företag i svårigheter. I riktlinjerna ingår också en definition av företag i svårigheter. När man bedömer om ett företag befinner sig i svårigheter ska det göras enligt objektiva ekonomiska nyckeltal och inte enligt en subjektiv bedömning från fall till fall. Ett företag anses befinna sig i svårigheter om dess skuldsättningsgrad och räntebetalningsförmåga överskrider vissa gränsvärden. Dessa indikatorer tillämpas dock endast på stora företag och de granskas kumulativt (bägge indikatorer ska uppfyllas för att företaget ska anses befinna sig i svårigheter). Huruvida små och medelstora företag befinner sig i svårigheter granskas enligt enklare indikatorer (kriterier som gäller förlust av eget kapital, företagssanering/konkursförfarande).

Investeringsstödet storlek

9 §

Stöd lämnas för

1. nybyggnad med ett belopp om 2 800 kronor per kvadratmeter bruksarea ovan mark för bostäder, och

2. ombyggnad med ett belopp om 2 200 kronor per kvadratmeter bruksarea ovan mark för bostäder.

Stöd lämnas dock för högst 60 kvadratmeter per bostadslägenhet och 20 kvadratmeter per bostadslägenhet när det gäller utrymmen för de boendes måltider, samvaro, hobby och rekreation.

Liksom för investeringsstödet till äldreboende enligt förordningen (2007:159) lämnas stöd med ett belopp per kvadratmeter bruksarea ovan mark för bostäder. När det gäller stödbeloppen så har beloppet för nybyggnad höjts och lämnats oförändrat för ombyggnad.

Stöd lämnas för högst 60 kvadratmeter per bostadslägenhet. För utrymmen för de boendes måltider, samvaro, hobby och rekreation lämnas stöd för högst 20 kvadratmeter per bostadslägenhet.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.1.

Förfarandet i stödärenden

10 §

Ärenden om investeringsstöd handläggs av Boverket och länsstyrelserna. Länsstyrelserna beslutar om stöd.

Boverket sköter utbetalning av stöd och har även tillsyn över stödverksamheten.

Bestämmelsen motsvarar 10 § förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldreboende m.m.

11 §

En ansökan om investeringsstöd ska vara skriftlig och lämnas till länsstyrelsen i det län där fastigheten är belägen.

Ansökan ska ha kommit in till länsstyrelsen inom sex månader från det att byggnadsprojektet påbörjades.

Bestämmelsen motsvarar 11 § förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldreboende m.m.

12 §

Om länsstyrelsen finner att investeringsstöd ska lämnas, ska den besluta om stödets storlek.

Ett beslut om stöd ska förenas med de villkor som behövs för att tillgodose syftet med stödet.

Bestämmelsen motsvarar 12 § förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldre bostäder m.m.

Utbetalning av investeringsstöd

13 §

När ett projekt är färdigställt ska länsstyrelsen, efter särskild ansökan, besluta om utbetalning av stödet. Stödet betalas dock bara ut om projektet, när det är färdigt, uppfyller villkoren för stödet.

Ansökan om utbetalning ska ha kommit in till länsstyrelsen senast sex månader efter projektets färdigställande eller, om ett projekt färdigställts innan beslut om stöd enligt 12 § har fattats, inom två månader från dagen för det beslutet.

Stödet betalas ut till den som vid tidpunkten för utbetalningen hos inskrivningsmyndigheten är antecknad som fastighetsägare eller tomträttshavare.

Ett stöd betalas ut när projektet är färdigställt. Enligt 21 § får Boverket bemyndigande att meddela föreskrifter om när ett projekt ska anses färdigställt.

Sökanden ska ansöka om utbetalning för att få stödet utbetalt, och en sådan ansökan ska ha kommit in till länsstyrelsen senast sex månader efter färdigställandet. Det kan förekomma att ett projekt blir färdigställt innan länsstyrelsen har fattat beslut om att bevilja stöd och att tidsfristen om sex månader från färdigställandet passeras innan länsstyrelsen hinner fatta beslut. I sådana fall har stödmottagaren två månader på sig att ansöka om utbetalning, räknat från beslutet om beviljande av stöd.

Stödet betalas ut till den som vid tidpunkten för utbetalningen hos inskrivningsmyndigheten är antecknad som fastighetsägare eller tomträttshavare.

14 §

Ett stöd enligt denna förordning får inte betalas ut till ett företag som är föremål för betalningskrav på grund av ett beslut av Europeiska

kommissionen som förklarar ett stöd olagligt och oförenligt med den inre marknaden.

Länsstyrelsen ska kontrollera att mottagaren inte är föremål för betalningskrav på grundval av ett tidigare kommissionsbeslut som förklarar ett stöd olagligt och oförenligt med den inre marknaden.

Återkallelse av beslut

15 §

Ett beslut om stöd ska återkallas helt eller delvis om projektet inte uppfyller de villkor som ställs för stödet.

Bestämmelsen motsvarar 14 § förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldre bostäder m.m.

Återbetalning och återkrav

16 §

En stödmottagare är återbetalningsskyldig om

- 1. den som sökt eller tagit emot stödet genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat sätt förorsakat att stödet har beviljats felaktigt eller med för högt belopp,*
- 2. stödet av något annat skäl har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta,*
- 3. bostäderna används för annat ändamål eller med andra villkor än som följer av stödbeslutet, eller*
- 4. övriga villkor för stödet inte följts.*

Om den som tagit emot stödet har överlåtit det eller de hus för vilka stöd lämnats och bostäderna därefter används för annat ändamål eller med andra villkor än de som förutsattes när stödet beviljades, ska dock stödet återkrävas endast om stödmottagaren insett eller borde ha insett att bostäderna skulle komma att användas för annat ändamål eller med andra villkor.

Av 3 § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler (statsstödslagen) följer att ett företag som tagit

emot stöd i strid mot EU:s statsstöddregler ska betala tillbaka stödet, om inte återbetalning enligt unionsrätten får underlätas.

En stödmottagare är återbetalningsskyldig om mottagaren lämnat felaktiga uppgifter i sin ansökan och detta har lett till att stöd har beviljats med för högt belopp eller att stödet av något annat skäl lämnats felaktigt, till exempel att fel uppstått vid utbetalningen av stödet, och mottagaren borde ha insett att stödet var för högt. En mottagare av stödet kan också bli återbetalningsskyldig om trygghetsbostäderna använts för annat ändamål under en tioårsperiod, räknat från beslutet om utbetalning av stöd, se 7 §. Om bostäderna används för annat ändamål under tioårsperioden, till exempel hyrs ut som studentbostäder under de sista fyra åren av perioden, blir stödmottagaren återbetalningsskyldig för hela det utbetalda stödet.

17 §

Om en stödmottagare är återbetalningsskyldig enligt 16 §, ska länsstyrelsen besluta att helt eller delvis kräva tillbaka stödet. Om det finns särskilda skäl, får länsstyrelsen efterge kravet på återbetalning helt eller delvis.

Ett beslut om återkrav ska fattas inom tio år från det att ett beslut om utbetalning av stöd enligt 13 § har fattats.

Av 2 § statsstödslagen följer att den som lämnat olagligt stöd ska återkräva stödet, om inte återkrav får underlätas enligt unionsrätten.

18 §

Om en stödmottagare inte är berättigad till ett stödbelopp och detta ska återbetalas, ska ränta tas ut enligt räntelagen (1975:635). Räntekravet får sättas ned om det finns särskilda skäl.

Av 4 § statsstödslagen följer att den som ska betala tillbaka ett olagligt stöd ska betala ränta på stödbeloppet från den dag då stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag då stödet betalas tillbaka.

Överklagande

19 §

I 22 a § förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser om överklagande hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut än beslut om att inte betala ut stöd enligt 13 och 14 §§ eller om återkallelse av beslut enligt 15 § får dock inte överklagas.

Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) ger var och en rätt till domstolsprövning av bl.a. civila rättigheter och skyldigheter (artikel 6.1). Om ett beslut innefattar en prövning av någons civila rättigheter eller skyldigheter, följer alltså enligt konventionen en rätt till domstolsprövning av beslutet. Den föreslagna förordningen skapar ingen rättighet för fastighetsägare eller tomträtthavare att få ett statligt stöd. Däremot skapas en sådan rättighet genom att länsstyrelsen beviljar ett stöd. Fastighetsägaren eller tomträtthavaren har därför rätt till domstolsprövning i fråga om länsstyrelsens beslut att inte betala ut beviljat stöd eller att återkalla beviljat stöd.

Förvaltningsbeslut överklagas enligt huvudregeln i 22 a § förvaltningslagen (1986:223) till allmän förvaltningsdomstol.

Uppföljning och utvärdering

20 §

Den som ansökt om eller tagit emot stöd ska lämna de uppgifter som behövs för uppföljning och utvärdering av stödet.

Bestämmelsen motsvarar 8 § förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldreboenden m.m.

Bemyndigande

21 §

Boverket får meddela

- 1. föreskrifter om när en ny- eller ombyggnad ska anses påbörjad och färdigställd,*
- 2. föreskrifter som behövs för tillämpningen av 4 § andra stycket,*
- 3. föreskrifter om förfarandet i stödärenden,*
- 4. föreskrifter om de handlingar och den övriga utredning som ska bifogas ansökan om stöd och ansökan om utbetalning, och*
- 5. ytterligare föreskrifter om verkställigheten av denna förordning.*

I paragrafen ges Boverket bemyndigande att meddela föreskrifter.

8.5 Förslaget till förordning om stöd för installation av hiss i flerbostadshus

Förordningen är ny. Den innehåller bestämmelser om statligt stöd för installation av hiss i flerbostadshus.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.1.2.

Stödets syfte

1 §

Statligt stöd enligt denna förordning får, i mån av tillgång på medel, lämnas för installation av hiss, i eller i anslutning till flerbostadshus, som görs för att förbättra tillgängligheten för de boende i huset.

Stöd får lämnas för installation av en permanent hiss i redan uppförda flerbostadshus. Stödet kan även lämnas för byte av befintlig hiss till en hiss som är tillgänglig med rullstol eller som gör att fler våningsplan nås med hissen. Enligt Terminologicentrum, TNC 95, Plan- och byggtermer 1994, definieras hiss som lyftanordning med korg eller flak som styrs av gejdrar, väggar e.d. och som transporterar personer eller gods mellan fasta stannplan. Termen hiss omfattar

även till exempel en lyftplatta för personbefordran, även kallad plattformshiss.

Stöd lämnas inte till så kallad trapplift.

Stöd lämnas inte vid nybyggnad.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.1.2.

Förutsättningar för stöd

2 §

Stöd får lämnas om

1. installationen påbörjas under perioden 1 januari 2017–31 december 2021,

2. installationen färdigställs inom ett år från dagen för påbörjandet,

3. kommunen har genomfört en tillgänglighetsinventering och huset där hissen ska installeras ligger i ett av kommunen prioriterat bostadsområde för att öka tillgången på bostäder för personer med nedsatt rörlighet,

4. fastighetsägaren, i samband med installationen, genomför andra åtgärder som är nödvändiga för att husets entré och trapphus ska bli tillgängligt fram till lägenhetsdörr,

5. den som utför arbetet eller tillverkar byggelement är godkänd för F-skatt eller, i fråga om utländska företagare eller företag, visar upp intyg eller en annan handling som visar att företagaren eller företaget i sitt hemland genom registrering eller på annat sätt genomgår motsvarande kontroll i fråga om skatter och avgifter,

6. installationen uppfyller de krav som följer av plan- och bygglagen (2010:900), och

7. bygglov eller anmälan finns.

I paragrafen anges under vilka förutsättningar som stöd får lämnas.

Installationen måste påbörjas under perioden 1 januari 2017 till och med den 31 december 2021. Enligt 16 § får Boverket meddela föreskrifter om när en installation ska anses påbörjad.

Installationen måste färdigställas inom ett år från dagen för installationens påbörjande. Enligt 16 § får Boverket meddela föreskrifter om när en installation ska anses färdigställd.

Kommunen måste ha genomfört en tillgänglighetsinventering och med stöd av den gjort en prioritering av bostadsområden där installation av hissar skulle ha stor betydelse för att öka tillgången på bostäder för personer med nedsatt rörlighet. Huset där hissen ska installeras måste ligga i ett sådant prioriterat område. Målsättningen är att stödet ska kanaliseras till bostadsområden där det har stor betydelse ur ett bostadsförsörjningsperspektiv att det blir fler hus med hiss. Men avsikten är inte att kommunen ska rangordna alla bostadsområden utifrån angelägenhetsgrad. Det är inget krav att kommunen ska ha fått statligt stöd till inventeringen enligt förordningen (2013:922) om stöd till kommuner för inventering av den fysiska tillgängligheten i flerbostadshusbeståndet. Även kommunala tillgänglighetsinventeringar utan stöd kan uppfylla kravet på genomförd inventering. En förutsättning är däremot att prioriteringen inte baseras på en inventering som enbart omfattar det kommunala bostadsföretagets bostäder. Oavsett om inventeringen gjorts med statligt stöd eller inte måste den i så fall kompletteras för att kunna ligga till grund för prioritering. Inventeringen bör dessutom vara aktuell, normalt sett inte äldre än tio år, eller uppdaterad senare än så. Kommunens prioritering kan dokumenteras, till exempel i en kommunal tillgänglighetsplan eller motsvarande eller i ett särskilt beslut av kommunfullmäktige.

För att få stödet ska fastighetsägaren, i samband med installationen, även genomföra andra åtgärder som är nödvändiga för att husets entré och trapphus ska bli tillgängligt fram till lägenhetsdörr. Exempel på sådana åtgärder kan vara att eliminera eventuella nivåskillnader eller sätta in en automatisk dörröppnare. Fastighetsägaren får dock inte stöd för att genomföra dessa åtgärder.

Den som utför arbetet eller tillverkar byggelement ska vara godkänd för F-skatt. Utländska företagare eller företag ska visa upp intyg eller en annan handling som visar att företagaren eller företaget i sitt hemland genomgår motsvarande kontroll i fråga om skatter och avgifter som den som här i landet är godkänd för F-skatt.

Installationen ska uppfylla de krav som följer av plan- och bygglagen (2010:900).

Bygglov eller anmälan ska finnas.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.1.2.

3 §

Stöd får inte lämnas till företag i svårigheter som begreppet definieras i punkt 20 i Europeiska kommissionens meddelande om riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av icke-finansiella företag i svårigheter.

Stöd får inte lämnas eller betalas ut till företag i svårigheter enligt riktlinjer som Europeiska kommissionen antagit den 9 juli 2014. I riktlinjerna fastställs villkoren för beviljande av stöd till företag i svårigheter. I riktlinjerna ingår också en definition av företag i svårigheter. När man bedömer om ett företag befinner sig i svårigheter ska det göras enligt objektiva ekonomiska nyckeltal och inte enligt en subjektiv bedömning från fall till fall. Ett företag anses befinna sig i svårigheter om dess skuldsättningsgrad och räntebetalningsförmåga överskrider vissa gränsvärden. Dessa indikatorer tillämpas dock endast på stora företag och de granskas kumulativt (bägge indikatorer ska uppfyllas för att företaget ska anses befinna sig i svårigheter). Huruvida små och medelstora företag befinner sig i svårigheter granskas enligt enklare indikatorer (kriterier som gäller förlust av eget kapital, företagssanering/konkursförfarande).

Stödets storlek

4 §

Stöd lämnas med ett belopp som motsvarar 50 procent av kostnaden för installationen, dock högst med 650 000 kronor per hiss.

Stöd lämnas till 50 procent av kostnaden för installationen, dock högst med 650 000 kronor per hiss. En fastighetsägare kan få stöd för flera hissar i samma fastighet och flera hissar i olika fastigheter. Stödet är inte knutet till ett visst stödbelopp per stödmottagare.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.1.2.

Förfarandet i stödärenden

5 §

Ärenden om stöd handläggs av Boverket och länsstyrelserna.

Länsstyrelserna beslutar om stöd.

Boverket sköter utbetalning av stöd och har även tillsyn över stödverksamheten.

Länsstyrelserna beslutar om stöd. Boverket sköter utbetalningen av stöd och har även tillsyn över stödverksamheten.

6 §

En ansökan om stöd ska vara skriftlig och lämnas till länsstyrelsen i det län där fastigheten är belägen.

Ansökan ska ha kommit in till länsstyrelsen inom sex månader från det att installationen påbörjades.

Den som ansöker om stöd ska lämna in sin ansökan till länsstyrelsen i det län där fastigheten är belägen. Ansökan ska ha kommit in till länsstyrelsen inom sex månader från det att installationen påbörjades. Det är inget som hindrar att den sökande skickar in sin ansökan till länsstyrelsen innan installationen påbörjas. Enligt 16 § får Boverket meddela föreskrifter om när en installation ska anses påbörjad.

7 §

Om länsstyrelsen finner att stöd ska lämnas, ska den fatta ett beslut om stödets storlek. I länsstyrelsens beslut ska det framgå vilka installationer stöd har beviljats för.

Ett beslut om stöd ska förenas med de villkor som behövs för att tillgodose syftet med stödet.

Länsstyrelsen prövar ansökan om stöd och fattar sedan beslut. Beslutet kan omfatta flera hissar i samma fastighet och detta ska framgå av beslutet. Det ska också framgå vilka villkor som stöd-

mottagaren måste uppfylla för att få stödet utbetalt. Förutsättningarna för stödet finns i 2 och 3 §§.

Utbetalning av stöd

8 §

Stödet betalas ut efter särskild ansökan hos länsstyrelsen sedan installationen har färdigställts. Stödet betalas dock bara ut om installationen, när den är färdig, uppfyller villkoren för stödet.

Ansökan om utbetalning ska ha kommit in till länsstyrelsen senast sex månader efter installationens färdigställande eller, om en installation färdigställs innan beslut om stöd enligt 7 § har fattats, inom två månader från dagen för det beslutet.

Stödet betalas ut till den som vid tidpunkten för utbetalningen hos inskrivningsmyndigheten är antecknad som fastighetsägare eller tomträttshavare. Om stödet har beviljats för installation av hiss i hus som inte ägs av fastighetsägaren eller tomträttshavaren, betalas stödet ut till den som vid utbetalningstidpunkten är antecknad som stödmottagare hos länsstyrelsen.

Ett stöd betalas ut när installationen har färdigställts. Enligt 16 § får Boverket bemyndigande att meddela föreskrifter om när en installation ska anses färdigställd. Stödet betalas bara ut om villkoren för stödet är uppfyllda.

Sökanden ska ansöka om utbetalning för att få stödet utbetalt, och en sådan ansökan ska ha kommit in till länsstyrelsen senast sex månader efter färdigställandet. Det kan förekomma att en installation blir färdig innan länsstyrelsen har fattat beslut om att bevilja stöd och att tidsfristen om sex månader från färdigställandet passerar innan länsstyrelsen hinner fatta beslut. I sådana fall har stödmottagaren två månader på sig att ansöka om utbetalning, räknat från beslutet om beviljande av stöd.

Stödet betalas ut till den som vid tidpunkten för utbetalningen hos inskrivningsmyndigheten är antecknad som fastighetsägare eller tomträttshavare. Om det inte är samma ägare till byggnaden som till marken betalas stödet ut till den som vid utbetalningstidpunkten är antecknad som stödmottagare hos länsstyrelsen.

9 §

Ett stöd enligt denna förordning får inte betalas ut till ett företag som är föremål för betalningskrav på grund av ett beslut av Europeiska kommissionen som förklarar ett stöd olagligt och oförenligt med den inre marknaden.

Länsstyrelsen ska kontrollera att mottagaren inte är föremål för betalningskrav på grundval av ett tidigare kommissionsbeslut som förklarar ett stöd olagligt och oförenligt med den inre marknaden.

Återkallelse av beslut

10 §

Ett beslut om stöd ska återkallas helt eller delvis om installationen inte uppfyller de villkor som ställs för stödet.

Om fastighetsägaren fått ett beslut om stöd och det senare vid ansökan om utbetalning av stödet, visar sig att något villkor inte är uppfyllt, ska länsstyrelsen avslå ansökan om utbetalning och återkalla det ursprungliga beslutet.

Återbetalning och återkrav

11 §

En stödmottagare är återbetalningskyldig om

- 1. den som sökt eller tagit emot stödet genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat sätt förorsakat att stödet har beviljats felaktigt eller med för högt belopp,*
- 2. stödet av något annat skäl har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta, eller*
- 3. villkoren för stödet inte följts.*

Av 3 § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler (statsstödslagen) följer att ett företag som tagit emot stöd i strid mot EU:s statsstödsregler ska betala tillbaka stödet, om inte återbetalning enligt unionsrätten får underlätas.

En stödmottagare är återbetalningsskyldig om mottagaren lämnat felaktiga uppgifter i sin ansökan och detta har lett till att stöd har beviljats med för högt belopp eller att stödet av något annat skäl lämnats felaktigt, till exempel att fel uppstått vid utbetalningen av stödet, och mottagaren borde ha insett att beloppet var för högt.

12 §

Om en stödmottagare är återbetalningsskyldig enligt 11 §, ska länsstyrelsen besluta att helt eller delvis kräva tillbaka stödet. Om det finns särskilda skäl, får länsstyrelsen efterge kravet på återbetalning helt eller delvis.

Av 2 § statsstödslagen följer att den som lämnat olagligt stöd ska återkräva stödet, om inte återkrav får underlåtas enligt unionsrätten.

13 §

Om en stödmottagare inte är berättigad till ett stödbelopp och detta ska återbetalas, ska ränta tas ut enligt räntelagen (1975:635). Räntekravet får sättas ned om det finns särskilda skäl.

Av 4 § statsstödslagen följer att den som ska betala tillbaka ett olagligt stöd ska betala ränta på stödbeloppet från den dag då stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag då stödet betalas tillbaka.

Överklagande

14 §

I 22 a § förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser om överklagande hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut än beslut om att inte betala ut stöd enligt 8 och 9 §§ eller om återkallelse av beslut enligt 10 § får dock inte överklagas.

Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) ger var och en rätt till domstolsprövning av bl.a. civila rättigheter och skyldigheter (artikel 6.1) Om ett beslut innefattar en prövning av någons civila rättigheter eller skyldigheter, följer alltså enligt konventionen en rätt till domstolsprövning av beslutet. Den föreslagna förordningen skapar ingen rättighet för fastighetsägare, tomträttshavare eller ägare av hus att få ett statligt stöd. Däremot skapas en sådan rättighet genom länsstyrelsens beslut att bevilja ett stöd. Fastighetsägaren, tomträttshavaren eller husägaren har därför rätt till domstolsprövning i fråga om länsstyrelsens beslut att inte betala ut beviljat stöd eller om att återkalla beslut om beviljat stöd.

Förvaltningsbeslut överklagas enligt huvudregeln i 22 a § förvaltningslagen (1986:223) till allmän förvaltningsdomstol.

Uppföljning och utvärdering

15 §

Den som ansökt om eller tagit emot stöd ska lämna de uppgifter som behövs för uppföljning och utvärdering av stödet.

Den som ansökt eller tagit emot stöd ska lämna de uppgifter som behövs för att Boverket ska kunna följa upp och utvärdera stödet.

Bemyndigande

16 §

Boverket får meddela

- 1. föreskrifter som behövs för tillämpningen av 2 § 4,*
- 2. föreskrifter om när en installation ska anses påbörjad och färdigställd,*
- 3. föreskrifter om förfarandet i stödärenden,*
- 4. föreskrifter om de handlingar och den övriga utredning som ska bifogas ansökan om stöd och ansökan om utbetalning, och*
- 5. ytterligare föreskrifter om verkställigheten av denna förordning.*

I paragrafen ges Boverket bemyndigande att meddela föreskrifter.

8.6 Förslaget till förordning om startbidrag till byggemenskaper

Förordningen är ny. Den innehåller bestämmelser om stöd till så kallade byggemenskaper i syfte att främja dessa som planeringsmodell och boendeform.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.2.

Stödets syfte

1 §

Statligt stöd enligt denna förordning får, i mån av tillgång på medel, lämnas till byggemenskaper för finansiering av initiala projektkostnader i samband med anordnande av bostäder som upplåts med hyresrätt, kooperativ hyresrätt eller bostadsrätt.

Så kallade byggemenskaper, begreppet förklaras närmare i 2 §, får möjlighet att söka stöd för initiala projektkostnader, som här omfattar kostnader fram till att ett byggnadskreditiv lämnas. För att få stöd ska de bostäder som byggemenskaperna gemensamt planerar för, låter bygga och flyttar in i upplåtas med hyresrätt, kooperativ hyresrätt eller bostadsrätt.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.2.

Innebörden av vissa uttryck

2 §

Med byggemenskap avses i denna förordning en ekonomisk förening som bildats i syfte att gemensamt planera, låta bygga och flytta in i ett byres- eller bostadsrättshus.

Med byggemenskap avses i denna förordning en ekonomisk förening som bildats i syfte att gemensamt planera, låta bygga och flytta in i ett bostadshus där lägenheterna upplåts med hyresrätt, kooperativ hyresrätt eller bostadsrätt.

Med ekonomisk förening avses ekonomisk förening enligt lagen (1987:667) om ekonomisk förening.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.2.

3 §

Med initiala projektkostnader avses i denna förordning kostnader i projektet fram till att ett byggnadskreditiv lämnas.

Med initiala projektkostnader avses i denna förordning kostnader i projektet fram till att ett byggnadskreditiv lämnas. Det kan röra sig om kostnader för att anlita en professionell projektsamordnare med uppgift att hålla ihop projektet och ta fram eller beställa arkitektskisser efter föreningens önskemål. Stödet omfattar även eventuella kostnader som föreningen haft innan frågan om mark var löst, till exempel för markundersökning och annan konsultation. Mindre utgifter för litteratur och liknande omfattas däremot inte av stödet. Kostnader för bygglov och andra avgifter till kommunen omfattas inte heller av stödet.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.2.

4 §

Anordnande av bostäder kan ske genom nybyggnad, tillbyggnad eller ombyggnad av hel eller del av byggnad som tidigare använts för annat ändamål än bostäder.

Stödet omfattar byggemiskapets initiala projektkostnader i samband med anordnande av nya bostäder. Anordnande av nya bostäder kan ske genom nyproduktion, tillbyggnad eller ombyggnad av ytor som inte tidigare använts som bostäder.

Förutsättningar för stöd

5 §

Stöd får ges om

1. insatsen från respektive medlem i föreningen uppgår till minst 5 000 kronor,

2. *det finns en markanvisning eller motsvarande avtal med fastighetsägare, och*
3. *det finns en redogörelse för projektet och en budget för initiala projektkostnader.*

I paragrafen anges förutsättningarna för att få stöd.

Stöd får ges om insatsen från respektive medlem i den ekonomiska föreningen uppgår till minst 5 000 kronor.

Det ska också finnas en markanvisning eller motsvarande avtal med fastighetsägare. Markfrågan måste således vara löst innan stöd kan beviljas. Till exempel kan ett allmännyttigt kommunalt bostadsföretag åta sig att på egen mark bygga och hyra ut eller sälja ett flerbostadshus till en byggemenskap.

Byggemenskapen måste också kunna presentera en redogörelse för projektets syfte och hur det ska bedrivas samt en budget för initiala projektkostnader.

Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.2.

6 §

Stöd får inte lämnas till företag i svårigheter som begreppet definieras i punkt 20 i Europeiska kommissionens meddelande om riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av icke-finansiella företag i svårigheter.

Stöd får inte lämnas eller betalas ut till företag i svårigheter enligt riktlinjer som Europeiska kommissionen antagit den 9 juli 2014. I riktlinjerna fastställs villkoren för beviljande av stöd till företag i svårigheter. I riktlinjerna ingår också en definition av företag i svårigheter. När man bedömer om ett företag befinner sig i svårigheter ska det göras enligt objektiva ekonomiska nyckeltal och inte enligt en subjektiv bedömning från fall till fall. Ett företag anses befinna sig i svårigheter om dess skuldsättningsgrad och räntebetalningsförmåga överskrider vissa gränsvärden. Dessa indikatorer tillämpas dock endast på stora företag och de granskas kumulativt (bägge indikatorer ska uppfyllas för att företaget ska anses befinna sig i svårigheter). Huruvida små och medelstora företag befinner sig i

svårigheter granskas enligt enklare indikatorer (kriterier som gäller förlust av eget kapital, företagssanering/konkursförfarande).

7 §

Stödet lämnas som stöd av mindre betydelse enligt kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse och får lämnas endast med de begränsningar som följer av kommissionens förordning.

Om stödmyndigheten, Boverket, säkerställer att det sammanlagda beloppet av stöd av mindre betydelse, så kallat de minimis-stöd som olika myndigheter har beviljat byggemenskapen under innevarande beskattningsår och de två föregående beskattningsåren inte överskrider maximibeloppet 200 000 euro, kan stöd beviljas. Boverket ska särskilt meddela byggemenskapen att stödet i fråga är ett de minimis-stöd. Byggemenskapen ska skriftligen anmäla alla de minimis-stöd som det mottagit under tre års tid. Uppgifter om en stödordning för stöd av mindre betydelse, ska enligt kommissionens förordning, bevaras i tio beskattningsår från den dag då det sista individuella stödet beviljades enligt stödordningen. Därför ska de dokument som utgör grunden för de beslut som fattas bevaras för eventuella myndighetsgranskningar i tio år efter stödbeslutet, se 20 §.

Stödets storlek

8 §

Stödet får uppgå till beräknade initiala projektkostnader. Stödet får dock inte överstiga 300 000 kronor per stödmottagare.

Se 3 §. Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.2.

Prövning av ett stödärende

9 §

Frågor om stöd prövas av Boverket.

Boverket handlägger, beslutar och betalar ut ärenden om stöd.

10 §

En ansökan om stöd ska ha kommit in till Boverket senast den 1 november 2020.

I paragrafen anges den absolut senaste dagen för ansökan om stöd. En byggemenskap kan givetvis skicka in sin ansökan tidigare och få denna prövad av Boverket. Genom bemyndigandet i 21 § har Boverket möjlighet att föreskriva att ansökningar om stöd prövas vid ett visst antal tillfällen per kalenderår.

I 13 § anges den absolut senaste dagen för ansökan om resterande utbetalning, och denna är satt till den 1 november 2021, dvs. ett år efter ansökan om stöd. Byggemenskapen ges på detta sätt en rimlig tid för arbetet i gemenskapen innan ett byggnadskreditiv kan lämnas.

11 §

Om Boverket anser att stöd ska ges, ska verket bestämma stödets storlek.

Boverket beslutar om byggemenskapens ansökan om stöd ska beviljas eller avslås. Om stöd beviljas ska Boverket bestämma stödets storlek.

12 §

Ett beslut om stöd ska förenas med villkor

1. om vid vilken tidpunkt stödmottagaren senast ska ansöka om resterande utbetalning enligt 13 §,

2. om vilka handlingar som ska bifogas ansökan om resterande utbetalning, och

3. för att tillgodose syftet med stödet.

När Boverket beslutar om stöd ska verket i beslutet ange de villkor som stödmottagaren ska uppfylla. Av 13 § framgår att byggemenskapen får ett förskott på stödet i samband med Boverkets beslut om stöd. Förskottet, den första utbetalningen av stödet, görs med högst 75 procent av det beslutade stödet. Resterande utbetalning görs efter ansökan av byggemenskapen. Boverket ska i sitt beslut om stöd ange vid vilken tidpunkt byggemenskapen senast ska ansöka om resterande utbetalning enligt 13 §. Av beslutet ska också framgå vilka handlingar som byggemenskapen ska bifoga ansökan om resterande utbetalning. Om villkoren för stödet inte är uppfyllda när byggemenskapen ansöker om resterande utbetalning, kan den bli återbetalningsskyldig för det utbetalda stödbeloppet enligt 14–16 §§. Detta ska framgå av beslutet.

Utbetalning av stöd

13 §

Den första utbetalningen av stödet görs med högst 75 procent av det beslutade stödet till stödmottagaren i samband med att beslut om stöd har fattats av Boverket. Resterande utbetalning görs efter ansökan av stödmottagaren.

Till ansökan om resterande utbetalning ska stödmottagaren bifoga fakturor och en redogörelse för hur arbetet bedrivits och vilka resultat som uppnåtts.

En sådan ansökan ska ha kommit in till Boverket senast den 1 november 2021.

I samband med att Boverket fattar beslut om stöd enligt 11 och 12 §§ betalar verket också ut högst 75 procent av det beslutade stödet till byggemenskapen. Detta blir en form av förskott. Byggemenskapen måste sedan ansöka om utbetalning av resterande stöd.

Till sin ansökan om resterande utbetalning ska byggemenskapen bifoga fakturor på de kostnader som den sökt stöd för. Byggemen-

skapen ska också bifoga en redogörelse för hur arbetet bedrivits och vilka resultat som uppnåtts.

I paragrafen anges också den absolut senaste dagen för ansökan om resterande utbetalning, vilket är ett år efter den absolut senaste dagen för ansökan om stöd, se 10 §. Enligt 12 § ska Boverket i besluten om stöd för varje ärende ange en senaste dag för ansökan om resterande utbetalning.

Återbetalning och återkrav

14 §

Stödmottagaren är återbetalningsskyldig om

- 1. den som sökt eller tagit emot stödet genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat sätt har förorsakat att stödet har beviljats på felaktig grund eller med för högt belopp,*
- 2. stödet av något annat skäl har lämnats på felaktig grund eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta,*
- 3. stödet helt eller delvis inte har utnyttjats eller inte har använts för det syfte som anges i 1 §, eller*
- 4. villkor i beslutet om stöd inte har följts.*

Av 3 § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler (statsstödslagen) följer att ett företag som tagit emot stöd i strid mot EU:s statsstödsregler ska betala tillbaka stödet, om inte återbetalning enligt unionsrätten får underlåtas.

En stödmottagare är återbetalningsskyldig om mottagaren lämnat felaktiga uppgifter i sin ansökan och detta har lett till att stöd har beviljats med för högt belopp eller att stödet av något annat skäl lämnats felaktigt, till exempel att fel uppstått vid utbetalningen av stödet, och mottagaren borde ha insett att beloppet var för högt. Stödmottagaren kan också bli återbetalningsskyldig om det vid ansökan om resterande utbetalning visar sig att villkoren för stödet inte är uppfyllda.

15 §

Om en stödmottagare är återbetalningskyldig enligt 14 §, ska Boverket besluta att helt eller delvis kräva tillbaka stödet. Om det finns särskilda skäl för det, får Boverket efterge ett återkrav helt eller delvis.

Av 2 § statsstödslagen följer att den som lämnat olagligt stöd ska återkräva stödet, om inte återkrav får underlåtas enligt unionsrätten.

16 §

Om en stödmottagare inte är berättigad till ett stödbelopp och detta ska återbetalas, ska ränta tas ut enligt räntelagen (1975:635). Räntekravet får sättas ned om det finns särskilda skäl.

Av 4 § lagen statsstödslagen följer att den som ska betala tillbaka ett olagligt stöd ska betala ränta på stödbeloppet från den dag då stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag då stödet betalas tillbaka.

Överklagande

17 §

I 22 a § förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser om överklagande hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut än beslut om att inte betala ut resterande stöd enligt 13 § får dock inte överklagas.

Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) ger var och en rätt till domstolsprövning av bl.a. civila rättigheter och skyldigheter (artikel 6.1) Om ett beslut innefattar en prövning av någons civila rättigheter eller skyldigheter, följer alltså enligt konventionen en rätt till domstolsprövning av beslutet. Den föreslagna förordningen skapar ingen rättighet för byggemenskapen att få ett statligt stöd. Däremot skapas en sådan rättighet genom Boverkets beslut att bevilja ett stöd. Byggemenskapen har därför rätt

till domstolsprövning i fråga om Boverkets beslut att inte betala ut resterande stöd.

Förvaltningsbeslut överklagas enligt huvudregeln i 22 a § förvaltningslagen (1986:223) till allmän förvaltningsdomstol.

Uppföljning och utvärdering

18 §

Boverket ska följa upp och utvärdera stödet och senast den 31 december 2022 redovisa detta i en rapport till regeringen.

Boverket ska följa upp och utvärdera stödet och rapportera detta till regeringen

19 §

Stödmottagaren ska lämna de uppgifter till Boverket som behövs för en sådan uppföljning och utvärdering som avses i 18 §.

Byggemenskapen som ansökt och tagit emot stöd ska lämna de uppgifter som behövs för att Boverket ska kunna följa upp och utvärdera stödet.

20 §

Boverket ska föra ett register över de stöd som lämnats enligt denna förordning. Ett sådant register ska innehålla de uppgifter som behövs för att det ska vara möjligt att fastställa att de villkor för stöd som anges i kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 är uppfyllda.

Uppgifterna i registret ska bevaras i tio år från den dag då stödet beslutades.

Uppgifter om en stödordning för stöd av mindre betydelse, ska enligt kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 bevaras i tio beskattningsår från den dag då det sista individuella stödet beviljades enligt stödordningen. Den berörda medlemsstaten ska på skriftlig begäran från kommissionen förse kommissionen med alla

upplysningar den anser sig behöva för att bedöma om villkoren i förordningen har följts, särskilt i fråga om det totala beloppet av stöd av mindre betydelse.

Bemyndigande

21 §

Boverket får meddela

- 1. föreskrifter om förfarandet i stödärenden,*
- 2. föreskrifter om de handlingar och den övriga utredning som ska bifogas ansökan om stöd och ansökan om resterande utbetalning, och*
- 3. ytterligare föreskrifter om verkställigheten av denna förordning.*

I paragrafen ges Boverket bemyndigande att meddela föreskrifter.

Referenser

Underlagsrapporter

- Abramsson, Marianne (2015) Äldres bostadsval och preferenser – en sammanställning av aktuell forskning
- Granbom, Marianne, Slaug, Björn, Kylberg, Marianne, Pettersson, Cecilia och Iwarsson, Susanne (2015) Inventering av miljöhinder och tillgänglighetsproblem för äldre i bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden. Lunds Universitet, Centre for Ageing and Supportive Environments (CASE)
- Klingvall, Mats, RedKey Consulting AB (2015) Hissar, trygghetsbostäder och bostadstillägg – analysunderlag till Utredningen om bostäder för äldre
- Ramböll Management Consulting (2015) Seniorers förutsättningar på bostadsmarknaden
- Urban Utveckling (2015) Tillgänglighetsinventeringar i flerbostadshus. Erfarenheter från 23 tillgänglighetsinventeringar i flerbostadshus i Sverige.

Källor

- Abramsson, Marianne (2009) Mellanboendeformer för äldre – av intresse såväl för de äldre som för bostadsföretagen
- Abramsson, Marianne och Nord, Catharina (red.) (2012) Äldres boende – forskningsperspektiv i Norden
- ARA Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet i Finland (2015) Anvisningar för hiss- och hinderlöshetsunderstöd 2015
- AFS 1990:18 Omvårdnadsarbete i enskilt hem

- Blomberg, Ingela och Kärnekull, Kerstin (2013) Bygga seniorboende tillsammans
- Boverket (2003) Bättre koll på underhåll
- Boverket (2013) Utvärdering av investeringsstödet till äldreboendestäder
- Boverket (2014) Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.
- Boverket (2015) Behov av bostadsbyggande. Teori och metod samt en analys av behovet av bostadsbyggande fram till 2025
- Boverket (2015) Bostadsanpassningsbidragen 2014
- Boverket (2015) Strategin för genomförandet av funktionshinderspolitiken 2011–2016 – redovisning 2014
- Delegationen för hållbara städer (2012) Byggemenskaper. Ett bidrag till hållbart stadsbyggande – även i Sverige!
- Ekvall, Gittan (2005) Utan hiss – mera hemtjänst? Om sambandet mellan äldre malmöbors nyttjande av hemtjänst och tillgänglighet i boendet
- Försäkringskassan (2003) Bostadstillägg till pensionärer m.fl. 1995–2004
- Global Research & Data Services (2014) Enkät om hur efterinstallerade hissar bedöms påverka äldres möjligheter att bo kvar hemma
- Granbom, Marianne m.fl. (2015) Inventering av miljöhinder och tillgänglighetsproblem för äldre i bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden
- Granbom, Marianne, Elmqvist, Anna och Magnusson Turner, Lena (2012) Äldres flyttningar och motiv till att flytta eller bo kvar
- Granbom, Marianne (2015) Att flytta och tankar om kring flytt bland de allra äldsta – boende hälsa och vardagsliv
- Grander, Martin (2015) Samhällsansvar på lika villkor? i SABO (2015) Nyttan med allmännyttan. En sammanfattning av ett forskningsprojekt
- Gävle kommun (2013) Inriktningsprogram för bostadsförsörjning 2013

- Hagberg Jan-Erik (2012) Gamla människors tillhörighet till sin boplatz, i Abramsson och Nord (red.) (2012) Äldres boende – forskningsperspektiv i Norden
- Henning, Cecilia och Stolarz, Holger (2012) Äldres boende – en samhällsfråga, i Abramsson och Nord (red.) (2012) Äldres boende – forskningsperspektiv i Norden
- HI (2010) Upprusta miljonprogrammet för de äldre. En studie av tillgängligheten i Järva
- HI (2013) Bo bra på äldre dar
- Hjälpmiddelsinstitutet (HI): Äldrestatistik 2013/2014
- Klevmarken, A (2012) Pensionering och inkomstskillnader – nu och i framtiden, i Andersson och Öberg (red.) (2012) Jämlig ålderdom? I samtiden och framtiden
- Konkurrensverket PM 2014-11-11 Uppdrag att ta fram en vägledning för upphandling av bostäder för äldre
- Kähler, Margrethe (2008) Alle tiders boliger. Forbered din bolig til et langt liv. Ældre Sagen
- Kärnekull, Kerstin (2011) Bygga för seniorer, i MICASA: Vision 2030 Framtidens seniorboende
- Kärnekull, Kerstin (red.) (2013) Äldres boende i Tyskland, England, Nederländerna och Danmark
- Lindahl, Lisbeth (2015) Tryggt i trygghetsboenden? Exempel från Alingsås, Göteborg och Trollhättan
- Luleå kommun (2010) Planering för Bostäder för äldre i Luleå
- Luleå kommun (2011) Trygghetsboende Luleå
- Luleå kommun (2013) Genomförandeplan Bostäder för Äldre
- Länsstyrelsen i Skåne (2008) Extern handel i planeringen – en lägesredovisning
- Länsstyrelsen i Stockholms län (2011) Nationella minoriteter. Rapport om tillämpningen av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk år 2010
- Malmqvist, Inga (2012) När hemmet blir en vårdmiljö, i Abramsson och Nord (red.) (2012) Äldres boende – forskningsperspektiv i Norden

- Miljøministeriet i Danmark (2011) Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen 2013
- Miljöministeriet i Finland (2013) Program för att förbättra äldres boende 2013-2017
- Müller, Lilian (2012) Ett samhälle för alla
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2009) Skador bland äldre i Sverige
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2014) Fallolyckor
- Parker, M G Schön, P och Thorslund, M (2006) Utvecklingen av de äldres funktionsförmåga. i SCB (2006) Äldres levnadsförhållanden. Arbete, ekonomi, hälsa och sociala nätverk 1980–2003
- Pedersen (2013) Det store eksperiment. Hverdagsliv i seniorbofælleskaberne
- Pensionsmyndigheten (2014) Från fattigvård till ekonomisk trygghet vid ålderdom – beskrivning av grundskyddet i det svenska pensionssystemet
- Pensionsmyndigheten 2014-06-23 Mörkertal i bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd
- Pensionsmyndighetens årsredovisning för 2014
- Pensionsmyndigheten (2015) PM om indexering
- Prop. 2000/01:140 Reformerade regler för bostadstillägg till pensionärer m.fl
- Prop. 2009/10:55 En politik för det civila samhället
- Prop. 2011/12:159 Ett utvidgat skydd mot åldersdiskriminering
- Prop. 2012/13:178 En tydligare lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar
- Prop. 2012/13:30 Forskning och innovation
- Prop. 2013/14:1 Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget
- Regeringskansliet (2014) Viktigare lagar och förordningar inför årsskiftet 2014/2015
- Riksrevisionen (2014) Bostäder för äldre i avfolkningsorter
- SABO (2015) Nyttan med allmännyttan. En sammanfattning av ett forskningsprojekt
- SABO ”Plusboende – ett framgångsrikt koncept”

- SABO och SKL (2004) Kvarboende + tillgänglighet = god ekonomi?
- SCB (2006) Äldres levnadsförhållanden. Arbete, ekonomi, hälsa och sociala nätverk 1980–2003
- SCB (2014) Generationer genom livet – en demografisk beskrivning av födda under 1900-talet
- SCB (2014) Medelpriser på småhus för permanentboende 2013 per kommun
- SCB (2014) Privatpersoners användning av datorer och internet
- SCB (2014) Trender och prognoser 2014. Befolkningen, utbildningen, arbetsmarknaden med sikte på 2035
- SCB (2014) Två personer i snitthushållet, webbartikel Nr 2014:10
- SCB (2014) Var tredje äldre bor ensam Webbartikel Nr 2014:5
- SCB (2014): På tal om kvinnor och män. Lathund om jämställdhet 2014
- SCB (2015) Minskad inkomstklyfta mellan äldre och yngre i EU. Webbartikel nr 2015:94
- SCB (2015) Sveriges befolkning ökar – men inte i hela landet. Webbartikel 2015:8
- SCB (2015) Så mycket inkomst kvar i pension. Webbartikel nr 2105:93
- SCB Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)
- SCB Befolkningsprognos maj 2015
- SKL (2010) Kommungruppsindelning 2011
- SKL (2012) Statens bostadsomvandling AB (Sbo) skapar värden och ser till att uttryckta samhällsintressen infrias. Av Björn Sundström
- SKL (2012) Femti funderingar om äldres boende
- Socialstyrelsen (2013) Äldre – vård och omsorg den 1 oktober 2012. Kommunala insatser enligt socialtjänstlagen samt hälso- och sjukvårdslagen
- Socialstyrelsen (2015) Tillståndet och utvecklingen inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. Lägesrapport 2015
- SOU 2008:113 Bo bra hela livet
- SOU 2012:60 Ett utvidgat skydd mot åldersdiskriminering

- SOU 2015:24 En kommunallag för framtiden
- SOU 2015:35 Service i glesbygd
- SOU 2015:58 EU och kommunernas bostadspolitik
- Statens råd för byggnadsforskning och SBK Stockholm (1976) Så byggdes husen 1880–1980
- Stockholms Universitet och SABO (2015) SABOs Kombohus – en viktig väg till nyproduktion för samtliga lokala bostadsmarknader
- Strang, Peter (2014) Att höra till. Om ensamhet och gemenskap
- Sundström, Björn (2012) Statens bostadsomvandling AB (Sbo) skapar värden och ser till att uttryckta samhällsintressen infrias. SKL 2012
- Thorslund, Mats (2012) Hälsa och ohälsa bland äldre, i Andersson och Öberg (red.) (2012) Jämlig ålderdom? I samtiden och framtiden
- Tillväxtanalys (2013) Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service 2012
- Trelleborgs kommun (2015) Tillgänglighetsinventering av flerbostadsbeståndet. Slutrapport
- Vestbro, Dick Urban (red) (2012) Bygg- och bogemenskaper i Hamburg (rapport från studieresa 2012)
- Westerdahl, Stig (2015) Avkastningskraven i allmännyttan: mer affärsfokus än samhällsintresse? i SABO (2015) Nyttan med allmännyttan
- Wikman-konsult AB (2015) Bostäder för äldre. Utredning av tillgänglighet i flerbostadshus i Sandviken
- Vinnova (2013:03) Inspirationskatalog
- Vinnova (2013:7) Utvärdering av trygghetsbostäder
- WSP (2014) Framtida bostadsbehov för äldre. En regional analys av efterfrågan på bostäder
- Ytrehus, Siri och Gulbrandsen, Lars (2012) Äldres boendepreferenser i Norge, i Abramsson och Nord (red.) (2012) Äldres boende – forskningsperspektiv i Norden

Särskilt yttrande

Särskilt yttrande av Ylva Sandström

Det behövs ett stöd till tillgänglighetsanpassningar, inte enbart till hissinstallationer

SABOs medlemsföretag renoverar f.n. drygt 12 000 lägenheter per år. I det renoveringsmogna beståndet bor i regel många äldre personer. Det är i samband med renoveringar som de flesta tillgänglighetsanpassningar kan och bör göras. Utmaningarna för bostadsföretagen handlar om att kunna finansiera renoveringar inklusive tillgänglighetsanpassningar inom den hyreshöjning som går att ta ut. SABO har framfört behovet av ett stöd till detta, inklusive hiss, före ett rent hissbidrag. Bostadsföretagen prioriterar utifrån de tekniska behoven i varje enskilt fall och vilken ambitionsnivå som kan uppnås inom ramen för den hyreshöjning som går att ta ut. Det är svårt att få nödvändig kostnadstäckning med påföljd att flera tillgänglighetsanpassningar åker ut.

Det är ett faktum att många äldre har låg betalningsförmåga. Problemen är väl kända och framgår också tydligt i de reportage som gjordes i samband med besök hos nio av SABOs medlemsföretag under förra året. Utredningen har fått reportagen som underlag

Åtskilliga exempel visar att bostadsföretagen i samband med renoveringar gör de tillgänglighetsanpassningar som går att göra, vilket sker främst i hisshus och lägenheter i markplan. Det verkar som om kommunerna börjar bedöma detta tillvägagångssätt som att vara i enlighet med bygglagstiftningens regler om tillgänglighetskrav i samband med ombyggnader. Men hyreshöjningarna kan trots detta bli kännbara.

Här är några exempel för att konkretisera vilka tillgänglighetsanpassningar det är fråga om:

- I fastighetens entré handlar det om att göra nivåutjämnningar, att installera öppningsautomatik och installera bättre belysning
- Ett förråd kan behöva iordningställas för utomhusrollatorer och manuella rullstolar, och även för s.k. elmopeder. I det senare fallet krävs också elinstallationer så att moppens batteri kan laddas
- Inne i lägenheten är åtgärder i badrum mycket viktiga, inte minst för att minska fallolyckor. Åtgärder som kostar är att bilar ner ett högt golv, dvs om det är tekniskt möjligt, och att bredda dörröppningen. Vidare behövs montage av handledare runt badrummet och vid duschplatsen. Rätt val av toastol och handfat för en äldre person med funktionsnedsättningar kostar mer vid själva installationen, men minskar senare behov av bostadsanpassningar

Utredningens inriktning på att prioritera rätt område och fastigheter för att ett stöd till en hissinstallation ska utgå är bra. Ett fortsatt stöd föreslås därför till tillgänglighetsinventeringar, med viss annan inriktning än hittills. Inventeringarna ska även kunna omfatta förslag till åtgärder i enskilda fastigheter. Inför renoveringarna görs tekniska besiktningar i fastigheter och lägenheter. I samband med dessa besiktningar kan en särskild tillgänglighetsbesiktning göras. Det sammantagna underlaget blir en utmärkt förberedelse för att identifiera de tillgänglighetsåtgärder som kan göras i prioriterade fastigheter. I detta bestånd ska fastighetsägarna få ansöka om att få finansiering till göra de tillgänglighetsanpassningar som behöver göras, i samband med renovering. En hissinstallation kommer visa sig vara en av åtgärderna. De utvalda fastigheterna får sammantaget en god tillgänglighet och den slutliga boendekostnaden blir rimlig. Äldre personer kan flytta inom området i samband med en renovering.

I nedanstående arbeten styrks behovet av ett stöd till tillgänglighetsanpassningar.

God tillgänglighet i närmiljö, fastigheter och bostäder är nödvändigt i boendet på äldre dar. Hissar är nödvändiga i hus med flera våningar, men endast hissar räcker inte för att ge tillräckligt god tillgänglighet. Det krävs fler Anpassningar. Detta konstaterades redan 2004 i ett arbete av SABO och dåvarande Kommunförbundet i rapporten ”Bättre tillgänglighet + kvarboende = god samhällsekonomi?”

Frågan uppmärksammades därefter i Äldreboendedelegationens slutbetänkande ”Bo bra hela livet”, december 2008. Delegationen föreslog ett tillgänglighetsbidrag för installation av hiss och andra tillgänglighetsskapande åtgärder. Men i den följande händelseutvecklingen kom inget sådant stöd.

Inom ramen för regeringsprogrammet ”Bo bra på äldre dar” (2010-2012, programmet handlades av f.d. Hjälpmedelsinstitutet) diskuterades möjligheten till ett s.k. generellt bostadsanpassningsbidrag. Det handlade om möjligheten att kunna göra vissa generella tillgänglighetsanpassningar i fastigheternas omedelbara närmiljö och entréer med stöd av bostadsanpassningsbidraget. Två försöksverksamheter genomfördes, en i Luleå och en i Norrköping. Det finns en rapport från 2012. Boverket analyserade erfarenheterna inom ramen för den översyn som nyligen gjorts av bostadsanpassningsverksamheten men konstaterade att ett sådant bidrag kräver en egen lagstiftning eller måste ske i annan ordning.

Stockholm den 26 augusti 2015

Ylva Sandström

Kommittédirektiv 2014:44

En förbättrad bostadssituation för äldre

Beslut vid regeringssammanträde den 20 mars 2014

Sammanfattning

En särskild utredare ska lämna förslag på åtgärder som förbättrar och underlättar äldres bostadssituation. Syftet är att, mot bakgrund av den demografiska utvecklingen, kunna tillgodose äldres bostadsbehov på den ordinarie bostadsmarknaden i alla delar av landet. Utredaren ska

- kartlägga förekomsten av hinder för äldre personer att anpassa sitt boende eller att flytta till ett anpassat boende och de bakomliggande orsakerna till sådana eventuella hinder,
- analysera förutsättningarna för äldre att inneha eller ordna ett ändamålsenligt boende och föreslå åtgärder i syfte att förbättra dessa förutsättningar,
- med beaktande av den förestående demografiska utvecklingen analysera förutsättningarna för kommunerna att leva upp till de krav som ställs i bostadsförsörjningslagen och i annan relevant lagstiftning och vid behov föreslå nödvändiga åtgärder.

Utredaren ska lämna de författningsförslag som bedöms vara nödvändiga.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2015.

Bakgrund

Antalet personer som är 65 år och äldre prognostiseras av SCB öka från 1,8 miljoner år 2011 till 2,1 miljoner år 2021 och till 2,4 miljoner år 2031. Under den senaste 10-årsperioden har därutöver medellivslängden ökat, för män med drygt två år till 79,5 år och för kvinnor med 1,5 år till 83,5 år. Den demografiska utvecklingen med ett starkt tilltagande antal allt äldre innebär att behoven av anpassade bostäder kommer att öka kraftigt framöver. Åldersfördelningen varierar över landet. Generellt har storstadsregionerna och de större högskoleorterna en ung befolkning medan de mindre kommunerna har en, relativt sett, äldre befolkning. Med stigande ålder tenderar funktionsnedsättningarna att öka. Enligt SCB:s undersökning om levnadsförhållanden (ULF) har ca 16 procent av personerna i åldersgruppen 65–74 år rörelsehinder eller svåra rörelsehinder. För åldersgruppen 75–84 år är andelen ca 37 procent. Majoriteten av befolkningen i åldrarna 65 år och äldre bor kvar i det ordinarie bostadsbeståndet. Nästan hälften av dem som är 65 år och äldre bor i småhus och drygt en tredjedel av dem som är 85 år och äldre. En förklaring till detta är, förutom att många äldre önskar bo kvar i sin ursprungliga bostad, svårigheterna för många äldre att hitta en bostad som motsvarar deras behov. I Boverkets bostadsmarknadsenkät 2013 uppgav 65 procent av kommunerna med brist på bostäder att äldre har svårt att hitta en lämplig bostad. Även i kommuner som totalt sett har balans eller överskott av bostäder är det i vissa fall svårt för äldre att hitta en bostad. Det handlar då om problem med att hitta en bostad som är anpassad till den äldres behov, dvs. bostaden är för liten, för stor, för dyr eller uppnår inte den tillgänglighet som krävs för en person med försämrad rörlighet.

De allra flesta äldre bor således i bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden som inte är avsedda eller speciellt anpassade för äldre. I nybyggda bostäder, där de nuvarande kraven i plan- och bygglagen (2010:900) ska vara uppfyllda, är tillgängligheten hög jämfört med i de äldre delarna av bostadsbeståndet. Krav på hiss i flerbostadshus med tre våningar eller fler infördes 1977. Många äldre bor följaktligen i flerbostadshus utan hiss och med bristande tillgänglighet. Enligt en rapport från Socialstyrelsen bor drygt hälften av befolkningen som är 55 år eller äldre i bostäder med

bristande tillgänglighet (Trappan mellan kvarboende och flytt. Förutsättningarna för äldre med rörelsehinder att bo kvar hemma. Socialstyrelsen 2007). I åldersgruppen 80 år eller äldre bor hälften av männen och 44 procent av kvinnorna i sådana bostäder. Sammantaget bor 180 000 personer som är 80 år och äldre i bostäder där det kan vara svårt att bo kvar för den som har rörelsehinder.

Bostäder för äldre

Olika former av anpassat boende för äldre har vuxit fram och ökat i antal de senaste åren. Seniorbostäder och trygghetsbostäder är exempel på bostäder för äldre mellan ordinärt boende och biståndsbedömt särskilt boende. Enligt 5 kap. 5 § socialtjänstlagen kan äldre efter biståndsbedömning av kommunen ha rätt till särskilda boendeformer för äldre.

Seniorbostäder, som Äldreboendedelegationen (S2006:03) föreslog skulle användas som ett samlingsbegrepp för alla ordinära bostäder avsedda för personer över en viss ålder med möjligheter till gemensam social samvaro, har ökat från drygt 11 000 bostäder år 2000 till omkring 33 000 år 2008. Olika benämningar på seniorbostäder förekommer.

Förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldreboenden m.m. vidgades år 2010 till att även omfatta den nya boendeformen trygghetsbostäder. Enligt villkoren i förordningen ska trygghetsbostäder riktas mot personer som har fyllt 70 år och upplåtas med hyresrätt, kooperativ hyresrätt eller bostadsrätt. I trygghetsboendet ska det finnas personal som dagligen, under vissa angivna tider, på olika sätt kan stödja de boende. Trygghetsboendet ska också innehålla utrymmen för de boendes måltider, samvaro, hobby och rekreation i anslutning till ny- eller ombyggnad av bostadslägenheter som avses i förordningen.

Fram till oktober 2013 har Boverket beviljat stöd till ca 2 500 trygghetsbostäder. Investeringsstödet kan betalas ut vid ny- och ombyggnad av äldreboenden som påbörjas senast den 31 december 2014. Stödet lämnas också till särskilda boendeformer för äldre. Särskilda boendeformer är inte bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden varför dessa inte omfattas av utredarens uppdrag.

Enligt uppgift från Sveriges Kommuner och Landsting fanns ca 40 000 senior- och trygghetsbostäder år 2011.

Kommunernas förutsättningar

För att ha beredskap att möta de framtida utmaningarna med ett ökande antal äldre på bostadsmarknaden har kommunerna en viktig roll. De utmaningar kommunerna ställs inför står i relation till de krav som ställs och till kommunernas förutsättningar att möta dessa krav.

Särskilda krav med kopplingar till bostadsmarknaden finns bl.a. i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (bostadsförsörjningslagen) och i socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL. Enligt bostadsförsörjningslagen ska varje kommun planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Enligt SoL ska socialnämnden verka för att äldre människor får goda bostäder.

Lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. kan ses både som ett krav som ställs på kommunen och som ett verktyg som kommunen kan använda sig av för att möta behov av anpassningar av de egna bostäderna hos äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Ändamålet med lagen är att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionshinder möjlighet till ett självständigt liv i eget boende. Bidraget ska täcka skäliga kostnader för anpassningen.

Exempel på andra verktyg som kommunerna förfogar över är allmännyttiga kommunala bostadsföretag i enlighet med lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag och det planmonopol som kommunerna besitter i enlighet med plan- och bygglagen (2010:900). I den mån kommunerna är markägare kan även markinnehavet användas för att möta framtida behov på bostadsmarknaden.

Utredningsbehov

Den förestående demografiska utvecklingen kommer att ställa både staten och kommunerna inför stora utmaningar på många olika områden i samhället, inte minst på bostadsmarknaden. Om bostadsbeståndet förbättras och anpassas för äldre kvinnor och män, kan det vara ett stöd i hanteringen av dessa utmaningar bl.a. för den kom-

munala äldreomsorgen. Ur den äldres perspektiv innebär ett mer anpassat och tekniskt rätt utformat befintligt eller nytt boende mindre begränsningar och större möjligheter till livskvalitet och självbestämmande. Fler anpassade bostäder för äldre kan därutöver öka antalet flyttkedjor, rörligheten på bostadsmarknaden och skjuta upp behovet av särskilt boende och hemtjänstinsatser. Det samma gäller efterfrågan på kommunalt bostadsanpassningsbidrag, som under 2011 för första gången översteg en miljard kronor. Anpassade bostäder och en ökad rörlighet på bostadsmarknaden främjar samtidigt en bättre matchning på arbetsmarknaden och kan därigenom inverka positivt på den ekonomiska tillväxten.

Äldres bostadsbehov ska så långt det är möjligt kunna tillgodoses på den ordinarie bostadsmarknaden. För att möta behoven hos äldre krävs fler alternativ, t.ex. bostäder anpassade för äldre mellan den ordinarie bostaden och biståndsbedömt särskilt boende, men också ett i högre utsträckning anpassat befintligt bostadsbestånd. Det är också viktigt att planera närmiljön så att grundläggande service t.ex. apotek, livsmedelsaffärer och vårdcentraler är tillgängliga. Även om utbudet av anpassade boendeformer gradvis ökar kommer dessa inte att kunna möta de framtida äldres behov av bostäder. Långt ifrån alla äldre kvinnor och män kommer att bo, eller vilja bo, i särskilda kategoribostäder för äldre.

Utöver fler anpassade bostäder för äldre behöver ytterligare åtgärder vidtas för att öka rörligheten och flyttkedjorna på bostadsmarknaden. Vid ökad rörlighet får fler på bostadsmarknaden möjlighet att bo i bostäder som överensstämmer med behoven, både den enskildes och hushållens behov. Incitamenten för framför allt äldre att söka en mer lämplig bostad behöver därför förbättras.

Kommunerna behöver därutöver ha reella möjligheter att planera för och bemöta framtida äldres bostadsbehov.

Uppdraget

- Utredaren ska kartlägga förekomsten av hinder för äldre personer att anpassa sitt boende eller att flytta till ett anpassat boende och de bakomliggande orsakerna till sådana eventuella hinder.

- Utredaren ska analysera förutsättningarna för äldre att inneha eller ordna ett ändamålsenligt boende och föreslå åtgärder i syfte att förbättra dessa förutsättningar.
- Med beaktande av den förestående demografiska utvecklingen ska utredaren analysera förutsättningarna för kommunerna att leva upp till de krav som ställs i bostadsförsörjningslagen och i annan relevant lagstiftning och vid behov föreslå nödvändiga åtgärder.

Utredaren ska ta hänsyn till de unika förutsättningar som präglar olika delar av landet samt kvinnors respektive mäns skilda behov och förutsättningar. Utredaren ska lämna de författningsförslag som bedöms vara nödvändiga. Uppdraget omfattar inte skattefrågor.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redovisa kostnadsberäkningar och andra konsekvenser av förslagen samt förslag till finansiering i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474). Om något av förslagen i betänkandet påverkar det kommunala självstyret ska dess konsekvenser och de avvägningar som föranlett förslagen redovisas särskilt.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska inhämta synpunkter från berörda myndigheter och organisationer samt relevanta aktörer. Utredaren ska ta hänsyn till andra initiativ som regeringen har beslutat om och som kan vara relevanta för uppdraget.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2015.

(Socialdepartementet)

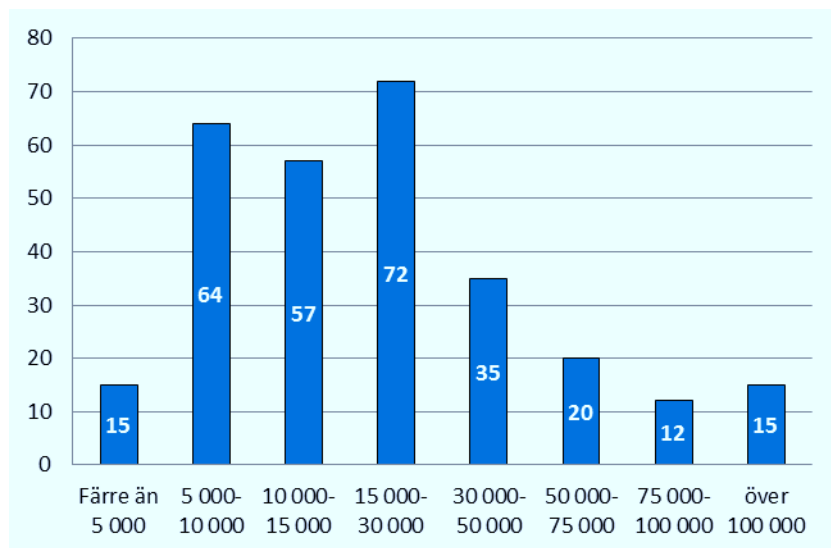
Kommunerna i Sverige

Sveriges kommuner efter storlek

En mycket stor del av Sveriges kommuner är befolkningsmässigt små. Medelfolkvärdet ligger på knappt 33 600 invånare men detta värde dras upp av de större städernas folkmängd. Medianen, är inte mer än 15 300 invånare. Hälften av kommunerna är alltså mindre än så, och ett åttioital kommuner har färre än 10 000 invånare.

Sveriges kommuner efter folkmängd 1 november 2014

Antal kommuner i respektive storleksklass. Observera att klasserna inte är lika stora

Källa: SCB, Statistikdatabasen, egen bearbetning.

SKL:s kommungruppsindelning 2011 – definitioner

Storstäder (3 kommuner) Kommuner med en folkmängd som överstiger 200 000 invånare.

Förortskommuner tillorstäder (38 kommuner) Kommuner där mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i någon annan kommun. Det vanligaste utpendlingsmålet ska vara någon avorstäderna.

Större städer (31kommuner) Kommuner med 50 000–200 000 invånare samt en tätortsgrad överstigande 70 procent.

Förortskommuner till större städer (22 kommuner) Kommuner där mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i en annan kommun. Det vanligaste utpendlingsmålet ska vara någon av de större städerna.

Pendlingskommuner (51 kommuner) Kommuner där mer än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till en annan kommun.

Turism- och besöksnäringkommuner (20 kommuner) Kommuner där antalet gästnätter på hotell, vandrarhem och campingar överstiger 21 per invånare eller där antalet fritidshus överstiger 0,20 per invånare.

Varuproducerande kommuner (54 kommuner) Kommun där 34 procent eller mer av nattbefolkningen mellan 16 och 64 år är sysselsatta inom tillverkning och utvinning, energi och miljö samt byggsamhet

Glesbygdskommuner (20 kommuner) Kommun med en tätortsgrad understigande 70 procent och mindre än åtta invånare per kvadratkilometer.

Kommuner i tätbefolkad region (35 kommuner) Kommun med mer än 300 000 personer inom en radie på 112,5 kilometer.

Kommuner i glesbefolkad region (16 kommuner) Kommun med mindre än 300 000 personer inom en radie på 112,5 km.

Statens offentliga utredningar 2015

Kronologisk förteckning

---

1. Deltagande med väpnad styrka i utbildning utomlands. En utökad beslutsbefogenhet för regeringen. Fö.
2. Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR. + Bilagor. Fi.
3. Med fokus på kärnuppgifterna. En angelägen anpassning av Polismyndighetens uppgifter på djurområdet. Ju.
4. Ett svenskt tonnageskattesystem. Fi.
5. En ny svensk tullagstiftning. Fi.
6. Mer gemensamma tobaksregler. Ett genomförande av tobaksprodukt-direktivet. S.
7. Krav på privata aktörer i välfärden. Fi.
8. En översyn av årsredovisningslagarna. Ju.
9. En modern reglering av järnvägstransporter. Ju.
10. Gränser i havet. UD.
11. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2015. Kontroll, dokumentation och finansiering för ökad säkerhet. M.
12. Överprövning av upphandlingsmål m.m. Fi.
13. Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del I. A.
14. Sedd, hörd och respekterad. Ett ändamålsenligt klagomålssystem i hälso- och sjukvården. S.
15. Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring. N L.
16. Ökat värdeskapande ur immateriella tillgångar. N.
17. För kvalitet – Med gemensamt ansvar. S.
18. Lösöre köp och registerpant. Ju.
19. En ny ordning för redovisningstillsyn. Fi.
20. Trygg och effektiv utskrivning från slutna vård. S.
21. Mer trygghet och bättre försäkring. Del 1 + 2. S.
22. Rektorn och styrkedjan. U.
23. Informations- och cybersäkerhet i Sverige. Strategi och åtgärder för säker information i staten. Ju Fö.
24. En kommunallag för framtiden. Del A + B . Fi.
25. En ny säkerhetsskyddslag. Ju.
26. Begravningsclearing. Ku.
27. Skatt på dubbdäcksanvändning i tätort? Fi.
28. Gör Sverige i framtiden – digital kompetens. N.
29. En yrkesinriktning inom teknikprogrammet. U.
30. Kemikalieskatt. Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier. Fi.
31. Datalagring och integritet. Ju.
32. Nästa fas i e-hälsoarbetet. S.
33. Uppgiftslämnarservice för företagen. N.
34. Ett effektivare främjandeförbud i lotterilagen. Fi.
35. Service i glesbygd. N.
36. Systematiska jämförelser. För lärande i staten. S.
37. Översyn av lagen om skiljeförfarande. Ju.
38. Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II. A.
39. Myndighetsdatalag. Ju.
40. Stärkt konsumentskydd på bolånemarknaden. Ju.
41. Ny patentlag. Ju.
42. Koll på anläggningen. N.
43. Vägar till ett effektivare miljöarbete. M.
44. Arbetslöhet och ekonomiskt bistånd. S
45. SÖK – statsbidrag för ökad kvalitet. U.
46. Skapa tilltro. Generell tillsyn, enskildas klagomål och det allmänna ombudet inom socialförsäkringen. S.

47. Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet. Ju.
48. Bostadsmarknaden och den ekonomiska utvecklingen. Fi.
49. Nya regler för revisorer och revision. Ju.
50. Hela lönen, hela tiden. Utmaningar för ett jämställt arbetsliv. A.
51. Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning. N.
52. Rapport från Bergwallkommissionen. Ju.
53. The Welfare State and Economic Performance. Fi.
54. Europeisk kvarstad på bankmedel. Ju.
55. Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. U.
56. Får vi det bättre?
Om mått på livskvalitet. Fi.
57. Tillsyn över polisen och Kriminalvården. Ju.
58. EU och kommunernas bostadspolitik. N.
59. En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning. N.
60. Delrapport från Sverigeförhandlingen. Ett författningsförslag om värdeåterföring. N.
61. Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning. Ju.
62. UCITS V. En uppdaterad fondlagstiftning. Fi.
63. Straffrättsliga åtgärder mot terrorismresor. Ju.
64. En fondstruktur för innovation och tillväxt. N.
65. Om Sverige i framtiden – en antologi om digitaliseringens möjligheter. N.
66. En förvaltning som håller ihop. N.
67. För att brott inte ska löna sig. Ju.
68. Tjänstepension – tryggandelagen och skattereglerna. Fi.
69. Ökad trygghet för hotade och förföljda personer. Fi.
70. Högre utbildning under tjugo år. U.
71. Barns och ungas rätt vid tvångsvård. Förslag till ny LVU. S.
72. Skärpt exportkontroll av krigsmateriel – DEL 1 + 2, bilagor. UD.
73. Personuppgiftsbehandling på utlännings- och medborgarskapsområdet. Ju.
74. Skydd för vuxna i internationella situationer – 2000 års Haagkonvention. Ju.
75. En rymdstrategi för nytta och tillväxt. U.
76. Ett tandvårdsstöd för alla. Fler och starkare patienter. S.
77. Fakturabedrägerier. Ju.
78. Upphandling och villkor enligt kollektivavtal. S.
79. Tillsyn och kontroll på hälso- och miljöområdet inom försvaret. Fö.
80. Stöd och hjälp till vuxna vid ställningstaganden till vård, omsorg och forskning. S.
81. Mer tid för kunskap – förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola. U.
82. Ökad insyn i fristående skolor. U.
83. Översyn av lex Laval. A.
84. Organdonation. En livsviktig verksamhet. S.
85. Bostäder att bo kvar i. Bygg för gemenskap i tillgänglighetssmarta boendemiljöer. S.

Statens offentliga utredningar 2015

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del I. [13]
Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II. [38]
Hela lönen, hela tiden. Utmaningar för ett jämställt arbetsliv. [50]
Översyn av lex Laval. [83]

Finansdepartementet

- Värdepappersmarknaden
MiFID II och MiFIR. + Bilagor [2]
Ett svenskt tonnageskattesystem. [4]
En ny svensk tullagstiftning. [5]
Krav på privata aktörer i välfärden. [7]
Överprövning av upphandlingsmål m.m. [12]
En ny ordning för redovisningstillsyn. [19]
En kommunallag för framtiden.
Del A + B. [24]
Skatt på dubbdäcksanvändning i tätort? [27]
Kemikalieskatt. Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier. [30]
Ett effektivare främjandeförbud i lotterilagen. [34]
Bostadsmarknaden och den ekonomiska utvecklingen. [48]
The Welfare State and Economic Performance. [53]
Får vi det bättre?
Om mått på livskvalitet. [56]
UCITS V. En uppdaterad fondlagstiftning. [62]
Tjänstepension – tryggandelagen och skattereglerna. [68]
Ökad trygghet för hotade och förföljda personer. [69]

Försvarsdepartementet

- Deltagande med väpnad styrka i utbildning utomlands. En utökad beslutsbefogenhet för regeringen. [1]
Tillsyn och kontroll på hälso- och miljöområdet inom försvaret. [79]

Justitiedepartementet

- Med fokus på kärnuppgifterna. En angelägen anpassning av Polismyndighetens uppgifter på djurområdet. [3]
En översyn av årsredovisningslagarna. [8]
En modern reglering av järnvägstransporter. [9]
Lösöre köp och registerpant. [18]
Informations- och cybersäkerhet i Sverige. Strategi och åtgärder för säker information i staten. [23]
En ny säkerhetsskyddslag. [25]
Datalagring och integritet. [31]
Översyn av lagen om skiljeförfarande. [37]
Myndighetsdatalag. [39]
Stärkt konsumentskydd på bolånemarknaden. [40]
Ny patentlag. [41]
Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet. [47]
Nya regler för revisorer och revision. [49]
Rapport från Bergwallkommissionen. [52]
Europeisk kvarstad på bankmedel. [54]
Tillsyn över polisen och Kriminalvården. [57]
Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning. [61]
Straffrättsliga åtgärder mot terrorismresor. [63]
För att brott inte ska löna sig. [67]
Personuppgiftsbehandling på utlännings- och medborgarskapsområdet. [73]

Skydd för vuxna i internationella situationer – 2000 års Haagkonvention. [74]

Fakturabedrägerier. [77]

Kulturdepartementet

Begravningsclearing. [26]

Miljö- och energidepartementet

Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2015. Kontroll, dokumentation och finansiering för ökad säkerhet. [11]

Vägar till ett effektivare miljöarbete. [43]

Näringsdepartementet

Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring. [15]

Ökat värdeskapande ur immateriella tillgångar. [16]

Gör Sverige i framtiden – digital kompetens. [28]

Uppgiftslämnarservice för företagen. [33]

Service i glesbygd. [35]

Koll på anläggningen. [42]

Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning. [51]

EU och kommunernas bostadspolitik. [58]

En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning. [59]

Delrapport från Sverigeförhandlingen. Ett författningsförslag om värdeåterföring. [60]

En fondstruktur för innovation och tillväxt. [64]

Om Sverige i framtiden – en antologi om digitaliseringens möjligheter. [65]

En förvaltning som håller ihop. [66]

Bostäder att bo kvar i. Bygg för gemenskap i tillgänglighetssmarta boendemiljöer. [85]

Socialdepartementet

Mer gemensamma tobaksregler. Ett genomförande av tobaksproduktdirektivet. [6]

Sedd, hörd och respekterad. Ett ändamålsenligt klagomålssystem i hälso- och sjukvården. [14]

För kvalitet – Med gemensamt ansvar. [17]

Trygg och effektiv utskrivning från slutenvård. [20]

Mer trygghet och bättre försäkring. Del 1 + 2. [21]

Nästa fas i e-hälsoarbetet. [32]

Systematiska jämförelser. För lärande i staten. [36]

Arbetslöhet och ekonomiskt bistånd. [44]

Skapa tilltro. Generell tillsyn, enskildas klagomål och det allmänna ombudet inom socialförsäkringen. [46]

Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. [55]

Barns och ungas rätt vid tvångsvård. Förslag till ny LVU. [71]

Ett tandvårdsstöd för alla. Fler och starkare patienter. [76]

Upphandling och villkor enligt kollektivavtal. [78]

Stöd och hjälp till vuxna vid ställningstaganden till vård, omsorg och forskning. [80]

Organdonation. En livsviktig verksamhet. [84]

Utbildningsdepartementet

Rektorn och styrkedjan. [22]

En yrkesinriktning inom teknikprogrammet. [29]

SÖK – statsbidrag för ökad kvalitet. [45]

Högre utbildning under tjugo år. [70]

En rymdstrategi för nytta och tillväxt. [75]

Mer tid för kunskap – förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola. [81]

Ökad insyn i fristående skolor. [82]

Utrikesdepartementet

Gränser i havet. [10]

Skärpt exportkontroll av krigsmateriel – DEL 1 + 2, bilagor. [72]